

Francisco Goya,
celým jménem
Francisco José de
Goya y Lucientes

Barbora Plavcová

Rozšiřující VV pro 2. stupeň

Určeno pro 8. třídu ZŠ

Komentář

Francisco Goya, celým jménem Francisco José de Goya y Lucientes

- * 30. března 1796 † 6.4. 1828 v Bordeaux
- narodil se ve vesničce Fuendetodos na severu Španělska jako pátý syn zlatníka José Goyi z Baskicka a šlechtičny z Aragonie
- ve 14 letech se učil u uměleckého přítele svého otce Josécandy
- poté zažívá neúspěchy, **nepřijetí na Královskou akademii San Fernando**
- v r. 1771 začíná získávat první zakázky pro církev a jeho úspěchy se stupňují
- r. 1786 Goya jmenován královským malířem (Pintor del Rey)
- Portréty si Goya získal slávu a obdržel čestné tituly: r.1789 se stává dvorním malířem (Pintor de Cámara), r.1795 je jmenován ředitelem královské akademie. Španělsko uzavírá s Francií mír. R. 1799 se stává se **prvním dvorním malířem (Primer Pintor de Cámara)**.
- r.1792 vytváří poslední kartony k tapisériím. Poté cestuje do Andalusie, kde vážně onemocní a ohluchne.
- Francie toho roku vyhlašuje Španělsku válku. R. 1799 vydává Goya **Rozmary - Los Caprichos**, soubor 80 leptů

- 2. května r. 1808 propuká v Madridu lidové povstání proti francouzské nadvládě a začíná válka za nezávislost.
- z tohoto období pochází **cyklus Hrůzy války**
- po válce s Francouzy následovala ve Španělsku občanská válka
- v letech 1820-23 pokrývá stěny dvou místností svého domu **tzv. černými malbami**
- r. 1824 odjíždí do Francie do exilu
- r. 1825 vydává litografie ***Býci z Bordeaux***. a r. 1826 se na krátko vrací do Madridu, aby požádal o uvolnění z funkce dvorního malíře.
- Ke konci života se často Goya ve své práci zaměřuje na výjevy ze života významných světců a zázraků, které vykonali. Církevní náměty lze chápat jako snahu o usmíření s církví a obrácení se k duchovnímu životu v důsledku blížící se smrti.

1773 - 1774

1815

Autoportrét Francisco de Goya a Dr. Arrieta

Goya je těžký sen, má plné sklady smetí,
embrya vařená při pustém sabatu,
tvář stařen v zrcadlech a zcela nahé děti,
jež svádí punčoškou lest d'ábla k šachmatu

(Charles Baudelaire "Majáky" (překlad: Vítězslav Nezval)

Goya – dvorní malíř

GRÁCIE A DŮSTOJNOST

ÚDAJNÁ GOYOVA MILENKA

Hraběnka del Carpio, markýza de la Solana
1793 - 1795

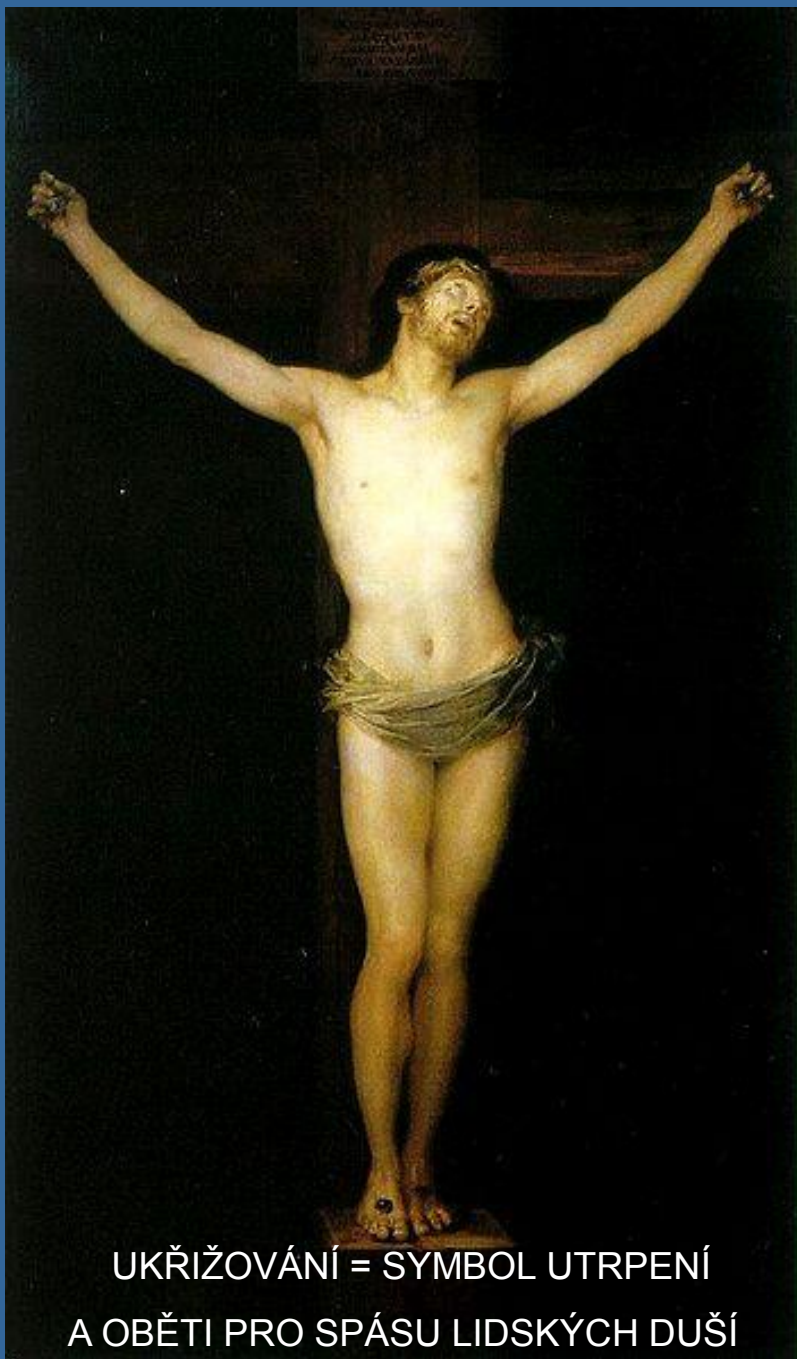
Vévodkyně z Alby - 1795

Komentář

- **At' Goya maloval postavu nebo skupinu postav, at' už pózuje v sedě, leže nebo ve stoje, vždy působí přirozeně. Ačkoliv v době, kdy žil Goya se používalo manekýn a náhradních modelů, pro Goyu pózovaly často i vážené osobnosti, které mnohdy prostáli či proseděli dlouhé hodiny.**
- **Goya málokdy používal přípravných skic, většinou maloval celou scénu dle skutečnosti.**
- **Portréty královských rodin jsou přehlídkou ironie, odhalování špatných vlastností, kdežto autoportréty jsou velmi emotivní, osobité a niterné.**
- **Při portrétování a malbě krásných dam se nebál zachytit skutečnost, ačkoliv mohla být nepříjemná. Můžeme si tedy povšimnout, že hraběnka del Carpio měla viditelné kruhy pod očima a vypadala na dámu velmi ustaraně. Vážená markýza pózuje s neuvěřitelnou důstojností a grácií. Všimněme si Goyova mistrovství v zachycení rozdílnosti materiálů oblečení a jejich detailů. Na tento obraz použil pouze čtyři barvy: bílou, černou, růžovou a modrou. Goya pracoval s velmi hustou barvou a energickými tahy štětce.**
- **O vévodkyni z Alby bylo známo, že svou ženskost a krásu zdůrazňovala nádhernými a nákladnými oděvy. Goya byl mistrem zachycení různorodosti látek a materiálů. Poloprůhledná látka šatů je dekorována výrazným zlatým lemem, pro zdůraznění útlého pasu jsou šaty doplněny červenou stuhou, kterou má vévodkyně i ve vlasech a pozadu nezůstává ani její psí mazlíček, který má červenou stužku na noze. Z výrazu vévodkyně můžeme usuzovat na pyšnost, vznešenost a aroganci.**

Kristus na kříži

Roku 1779 na Akademii v San Fernandu Goya předal svůj obraz Kristus na kříži, který byl členy komise jednohlasně přijat.

UKŘIŽOVÁNÍ = SYMBOL UTRPENÍ
A OBĚTI PRO SPÁSU LIDSKÝCH DUŠÍ

Komentář

- Ukřižování Ježíše Krista je součástí pašijových výjevů. Goya dokázal na svém obraze zachytit utrpení a bolest, kterou prožíval Ježíš přibitý na kříž. V detailu je zachycen téměř mrtvolný pohled. Nebo že by autor zachytil trpícího Ježíše, jak otočen s hlavou vzhůru si povídá se svým nebeským otcem? Těžko říci, neboť tento obraz byl určen pro církev.
- Obraz je namalován ve středové kompozici. Ježíš je halen tmou a jen jeho v křečích zmítající se tělo upoutává naši pozornost. Hra se světlem a stínem je zde velmi patrná, neboť bledé, zmírající Ježíšovo tělo, je podpořeno velmi tmavým stínem, díky němuž opticky vystupuje dopředu.

Nahá Maja (La Maja desnuda) a Oblečená Maja (La Maja vestida)

POBOUŘENÍ

OBDIV

SVŮDNÁ,
HRDÁ,
SVÁDÍ K ZAMYŠLENÍ

NÁHRADA

CUDNOST

Komentář

- Jedny z nejznámějších Goyových maleb jsou **Nahá Maia (La Maja desnuda)** a **Oblečená Maja (La Maja vestida)**. Obrazy znázorňují stejnou ženu ve stejné pozici, avšak jednou nahou a podruhé oblečenou. *La Maja Vestida* namaloval po pobouření ve španělské společnosti, které vyvolal obraz **Nahá Maia**. Odmítl obraz přepracovat a domalovat šaty a tak místo toho vytvořil obraz zcela nový.
- Obraz je namalován v horizontální kompozici, což znamená, že vše podstatné leží v rovině. Goya ukazuje nahotu otevřeně, jeho maja je hrdá a svůdná, svádí k rozjímání. Postava Maiy je umístěna na tmavé pozadí a samotná postava se jakoby vynořuje z temnoty. Tělo je pojata velmi citlivě, hedvábná pleť jako by osvěcovala celý střed obrazu.
- Totožnost modelky nebyla známa a tak se tento obraz stal legendou obklopenou tajemstvím. Hovořilo se ale o tom, že by modelkou mohla být vévodkyně z Alby, která byla jeho milenkou, ovšem vědecké výzkumy tuto legendu „vyvrátily“.

MAJAS NA BALKÓNĚ

1800 - 1814
olej na plátně
195 x 126 cm

Metropolitan Museum of Art, New York

NĚHA
SMYSLNOST
VÁŠEŇ

Komentář

- „**Maja** znamená ve španělštině značí vášnivou ženu, která má zálibu v provokativním vystupování. Majos se živily prodejem jedlých kaštanů a pomerančů. Od ostatních žen se lišily svým zevnějškem : vlasy zakryté sítkou, pestré šaty s hlubokým výstřihem, které odhalovaly nohy ke kotníkům. Během doby se tato skladba oblečení stala módní i ve vyšších kruzích na protest proti francouzské módě až se dnes chápe téměř jako národní kroj.“
- (převzato z http://cs.wikipedia.org/wiki/Francisco_Goya)
- **Obraz je orientován na výšku. Sedící dámy na balkóně mají velmi koketní výraz. Mají jsou mírné a jemné, zároveň však majestátní a plné síly. Odlišují se od ostatních žen svým vzhledem, musí umět upoutat pozornost, ale zároveň od sebe odrazit dotěrné muže. Na detailech si můžeme povšimnout Goyova mistrovství v malbě průhledných a poloprůhledných látek. Detailní avšak jemná malba dokresluje něžné tváře dam.**

Saturn požírá svoje děti

Dvě stařeny pojídající polévku

Komentář

- Černé malířství (Pinturas negras) 1821-1823
- Po dalším záchvěvu choroby, když je Goyovi 73 let, se stěhuje na venkov. Zde vznikají díla, která tvoří vášnivé tahy štětce. Omezuje barevnost svých obrazů na čern, šed, okr a odstíny hnědi. Pouze výjimečně přidává bílou nebo krvavě rudou skvrnu. Černé malby vyvolávají tísnivé někdy až nesnesitelné pocity. Na těchto obrazech ožívají přeludy a přízraky ve své celé kráse.
- Na obraze nesoucím název **Saturn požírající své děti** je zobrazen „kanibal“, který má vytřeštěné oči a v dlani svírá tělo jednoho ze svých synů. Již ukousl hlavu a jednu paži a chystá se sežrat zbytek těla. Je obraz alegorií pekla? Otevřená ústa, jako brána do pekel, jako propast, kde hříšníci umírají ve strašlivých mukách. Postava Saturna se halí do tmy a jen červená řinoucí se krev upoutává pozornost.
- Na obraze **Dvě stařeny pojídající polévku** se objevuje odstrašující pohled na stáří končící smrtí. Jedna ze stařen má ozářený pouze obličej, kde se zračí až mrtvolný pohled, vypadá spíše jako čarodějnice než jako stárnoucí žena. Druhá z postav už je jen „kostrou“ čekající na smrt. Jsou zde patrné silné tahy štětce, které dotvářejí expresivní výraz.

Výtvarné úkoly pro 8. třídu

Roláž - pomocí několika obrazů, které se rozstříhají na proužky, vytvoří žáci roláž

Mozaika - rozstříhání obrazu na stejně veliké čtverečky

- postup: - obraz rozstříháme na čtverečky a ob jeden nalepíme na čtvrtku, vzniklé mezery dokreslíme či domalujeme dle předlohy

- obměna: obraz rozstříháme na čtverce, každý žák dostane jeden čtverec a podle něj zkusí tuto část obrazu namalovat

- žáci tak ze všech čtverečků složí celý obraz

Kresba karikatury – výtvarně, ironicky ztvárnit nějakou situaci, která nás ovlivnila

- jako názorný příklad můžeme využít rytiny z cyklu Hrůzy války

Použitá literatura a zdroje:

- Materiály dostupné z internetu:
- Dostupné z <http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=442>
- Dostupné z <<http://www.odaha.com/francisco-goya/hruzy-valky>>
- Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Francisco_Goya>

- **Literatura:**

ŠPAČKOVÁ, Martina. *Největší malíři. Život, inspirace a dílo.*
Nakl. Eaglemoss International, 2 000. ISSN 1212-8872

FEUCHTWANGER, Lion. *Goya.* Odeon. 1981. s. 511. ISBN: 0101981